

І. О. Голоденко

старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін Одеського
національного університету
імені І. І. Мечникова

**ВИЗНАЧЕННЯ ПІДСУДНОСТІ РОЗГЛЯДУ СУДАМИ СКАРГ НА
РІШЕННЯ, ДІЇ АБО БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО ВИКОНАВЦЯ
ТА ІНШИХ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ**

Відповідно до статті 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [1].

Статтею 7 Закону України «Про державну виконавчу службу» встановлено, що державний виконавець зобов'язаний сумлінно виконувати службові обов'язки, не допускати в своїй діяльності порушення прав громадян та юридичних осіб, гарантованих Конституцією України [2].

Державний виконавець зобов'язаний використовувати надані йому права у точній відповідності із законом і не допускати у своїй діяльності порушення права та законних інтересів громадян і юридичних осіб.

Одним із засобів юридичного захисту сторін виконавчого провадження при проведенні виконавчих дій є судовий контроль за виконанням судових рішень у цивільних справах, який передбачає, зокрема, можливість здійснення певних процесуальних дій у виконавчому провадженні лише з дозволу суду, а також обов'язок суду розглянути скарги на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця та інших посадових осіб державної виконавчої служби й позови, що виникають із відносин щодо примусового виконання судових рішень.

Статтею 82 Закону України «Про виконавче провадження» (надалі — Закон) встановлено альтернативний порядок оскарження рішень, дій або бездіяльності посадових осіб державної

виконавчої служби, який залежить від статусу суб'єкта оскарження у виконавчому провадженні [3].

Оскарження рішень, дій та бездіяльності посадових осіб державної виконавчої служби є досить поширеною категорією судових справ, в якій навіть у суддів виникає чимало проблем в ході розгляду. Слід зазначити, що в судовій практиці виникають деякі складнощі у вирішенні питань щодо правильного визначення підсудності зазначеної категорії справ. Для вирішення вказаних питань Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ в постанові «Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах» від 07.02.2014 року дав деякі рекомендації щодо розгляду вказаних скарг [4].

Так, згідно з Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» та деяких інших законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб)», скарги на дії держвиконавця в процесі виконання рішення по цивільній справі, подані після 9 березня 2011 (дати набрання чинності Законом), підлягають розгляду за правилами цивільного процесу тільки якщо вони виходять від сторін виконавчого провадження — стягувана або боржника. Інші особи, які вважають, що держвиконавець порушив їх права, повинні керуватися нормами Кодексу адміністративного судочинства, тобто звертатися з адміністративним позовом за загальними правилами підсудності в адміністративному процесі. На підставі ст. 8 Закону сторонами у виконавчому провадженні є стягувач і боржник. Але до учасників виконавчого провадження, які мають право оскаржити рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби, належать також представники сторін за законом чи договором, які діють від їх імені. Прокурор має право звернутися до суду зі скаргою у зазначених справах не лише як учасник виконавчого провадження, статусу якого він набуває при відкритті виконавчого провадження за його заявою

у випадках представництва інтересів громадянина або держави в суді (ч. 1 ст. 7, п. 2 ч. 1 ст. 19 Закону), а й при здійсненні представництва в суді особи, яка є стороною виконавчого провадження. Отже, розмежовані і права прокурора. Якщо він є стороною виконавчого провадження (воно відкрите за його заявою за результатами розгляду справи, в якій він брав участь в інтересах держави або фізичної особи) або є представником сторони, то скарга подається за правилами ст. 384 ЦПК. Якщо ж причиною звернення до суду послужило відхилення або ігнорування держвиконавцем протесту прокурора, то мова знову-таки йде про адміністративний позов.

Варто звернути увагу також на те, що до категорії адміністративних справ віднесені всі випадки оскарження дій держвиконавця в рамках виконавчого провадження, відкритого не на підставі рішення суду (наприклад, на підставі виконавчого напису нотаріуса або постанови посадової особи про накладення адміністративного штрафу).

Ще один складний момент при визначенні підсудності стосується зведених виконавчих проваджень, які можуть поєднувати в собі виконання рішень судів різної юрисдикції, а також рішень інших органів. Так, скарги стосовно рішень, дій або бездіяльності державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби, прийнятих (вчинених, допущених) із метою виконання зведеного виконавчого провадження, у якому об'єднано виконавчі провадження щодо виконання судових рішень судів різних юрисдикцій та/чи рішень інших органів (посадових осіб), належать до юрисдикції адміністративних судів.

Тенденція розширення сфери судового захисту прав і свобод громадян та юридичних осіб носить нині в Україні закономірний характер. Право на судове оскарження не тільки дозволяє громадянам отримати захист своїх прав, але й дисциплінує посадових осіб. Необхідно наголосити, що при розгляді справ за скаргами на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби суди повинні враховувати, що при наявності визначених підстав необхідно ретельно визначати підсудність зазначеної категорії справ.

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про державну виконавчу службу. Закон України від 24.03.1998 р. // Відомості Верховної Ради України від 25.05.1998 р., № 36 — Ст. 243.
3. Про виконавче провадження. Закон України від 21.04.1999 р. // Відомості Верховної Ради України від 18.06.1999. — № 24.
4. Про практику розгляду судами скарг на рішення, дії або бездіяльність державного виконавця чи іншої посадової особи державної виконавчої служби під час виконання судових рішень у цивільних справах [Електронний ресурс] // Постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 07.02.2014 р. — № 6. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.